

Вигівська-Герасимчук Т.М.
здобувач вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр»
за спеціальністю 052 «Політологія»
Науковий керівник: **Мороз Ю.Ю.**
д.е.н., професор кафедри національної безпеки,
публічного управління та адміністрування
Державний університет «Житомирська політехніка» м. Житомир

МАНІПУЛЯТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПОЛІТИЧНИХ ПРОЦЕСАХ: ХАРАКТЕРНІ РИСИ ТА ПРОЯВИ

Маніпулятивні технології стали невід’ємною складовою сучасних політичних процесів, особливо в умовах інтенсивного інформаційного обміну та зростання ролі медіа. Політики та їхні команди активно використовують приховані методи впливу на свідомість громадян, формуючи потрібні емоції, настрої та рішення. Такі технології дозволяють коригувати громадську думку, посилювати підтримку або дискредитувати опонентів, часто непомітно для самих виборців. Вивчення їхніх рис і проявів є важливим для розуміння механізмів політичної боротьби та забезпечення суспільної стійкості до інформаційного впливу.

Маніпулятивні технології в політичних процесах являють собою приховані методи впливу на суспільну свідомість, спрямовані на формування потрібних установок, переконань чи моделей поведінки без усвідомлення цього з боку громадян. Їхня сутність полягає у використанні психологічних, інформаційних і комунікативних механізмів, які дозволяють спрямувати думки й емоції людей у вигідне для певних політичних сил русло. Такі технології діють непомітно, створюючи ілюзію самостійного, незалежного вибору та маскуючи справжні наміри маніпулятора.

У політологічному дискурсі, як зазначає Костельнюк М.М., нині утвердилася така інтерпретація категорії «політична маніпуляція» – система засобів ідеологічного і духовно-психологічного впливу на масову свідомість з метою нав’язування певних ідей, цінностей. Це цілеспрямований вплив на громадську думку та політичну поведінку задля спрямування їх у заданому напрямку. У цілому можна вважати маніпулювання способом психологічного

впливу, котрий спрямований на зміну напрямку активності електорату, його ідей, думок, поглядів та іншого [2, с. 125].

Для маніпулятивних політичних технологій характерна прихованість впливу, адже ефективність маніпуляції зростає тоді, коли громадянин не усвідомлює, що на нього впливають. Їхній зміст базується переважно на апеляції до емоцій, а не до раціонального аналізу. Політичні актори намагаються викликати страх, тривогу, надію чи відчуття загрози, оскільки емоційне сприйняття обмежує здатність критично мислити та оцінювати інформацію. Маніпуляції спрощують складні політичні явища, подаючи їх у чорно-білих категоріях, нав'язуючи образи «друзів» і «ворогів», «правих» і «неправих». У такому середовищі складні причинно-наслідкові зв'язки замінюються на прості, емоційно насичені судження, які легше засвоюються масовою аудиторією.

Маніпулятивні технології політичного характеру спрацьовують і досягають своєї мети через некритичність мислення громадян, адже значна частина узагальнень, інформації про суспільнополітичне життя, трактування фактів не зазнають перевірки з боку громадськості чи потенційного електорату [1, с. 45].

Маніпулятивний вплив нерозривно пов'язаний із використанням соціальних стереотипів, колективних страхів і культурних архетипів, що дозволяє політичним силам впливати на широкі групи населення. Такі методи завжди мають чітку цільову спрямованість і застосовуються для завоювання влади, формування лояльності, мобілізації електорату чи дискредитації опонентів.

У політичній практиці маніпулятивні технології проявляються у різних формах. Одним із найпоширеніших є інформаційні маніпуляції - поширення вибіркової, спотвореної або емоційно забарвленої інформації, яка створює викривлену картину реальності. До таких інструментів належать фейкові новини, тенденційна інтерпретація подій, замовчування важливих фактів або трансляція напівправди. Значну роль відіграє пропаганда, що використовує символи, гасла, політичні міфи й повторювані меседжі, формуючи необхідні наративи. У сучасних умовах особливе значення набувають соціальні мережі, де маніпуляції

проявляються через ботофабрики, таргетовані меседжі, штучне створення трендів, емоційні кампанії та когнітивні атаки.

Ще одним поширеним проявом є політичний спін - подання подій у вигідному ракурсі, коли інформація не спотворюється відкрито, але інтерпретується так, щоб вигідно підсилити імідж політика або послабити позиції опонента. До маніпулятивного інструментарію належать також етикетування, коли на супротивників навішуються негативні ярлики, що формують упереджене ставлення без потреби аналізу фактів. У виборчих кампаніях часто використовується технологія псевдовибору, коли громадянам пропонують обмежений набір варіантів, створюючи враження широкої демократії, хоча реальна свобода вибору звужується.

Маніпулятивні технології посідають значне місце в політичному житті, впливаючи на формування громадської думки, політичну поведінку та якість демократичних процесів. Їхня небезпека полягає у підміні свідомого, раціонального вибору нав'язаними емоційними реакціями й викривленими уявленнями про реальність. Усвідомлення характеру й механізмів політичної маніпуляції є необхідною умовою розвитку критичного мислення, медіаграмотності та стійкості суспільства до інформаційного впливу.

Список використаних джерел

1. Лисенко Ю.В., Манелюк Ю.М. Технології політичного маніпулювання та їх вплив на громадську думку в сучасних політичних процесах. *Політикус*. 2022. № 5. С. 42-47. URL: <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2022-5.6> (дата звернення: 05.12.2025).
2. Костельнюк М. М. Маніпуляційні технології в політичних процесах: термінологічний інструментарій. *Науково-теоретичний альманах "Грані"*. 2018. Т. 21, № 5. С. 123-132. URL: <https://doi.org/10.15421/171877> (дата звернення: 05.12.2025).